

**FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN MEVZUAT BOYUTU VE MUHASEBE
UYGULAMALARI: TMS 17 ve VUK KAPSAMINDA İNCELENMESİ**

Selim CENGİZ¹

ÖZET

Günümüzde şirketler yatırımlarının finansmanı fazladan ek maliyet oluşturduğundan özkaynaklarından veya banka gibi finans kurumlarından sağlamayıp, alternatif bir finansman yöntemi olarak finansal kiralama yoluna gitmektedirler. Finansal kiralamanın dünyada kullanımı çok eskiye dayansa da ülkemizde kullanımın yakın bir geçmişi vardır. Bu kapsamda çalışmanın amacı, finansal kiralama işlemlerinin Vergi Usul Kanunu (VUK), Türkiye Muhasebe Standardı 17 (TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standardı 16 (IFRS 16 Kiralama Standardı) kapsamında mevzuat boyutuyla ilgili teorik bilgiler vermek ve örnek uygulamayla finansal kiralama işlemlerinin VUK ve TMS 17'ye göre muhasebe uygulamalarının kiracı ve kiraya veren açısından benzerlikleri ve farklılıkları tespit etmektir. Çalışmanın sonucunda finansal kiralama konusu varlıkları kiracının TMS 17'ye göre maddi duran varlıklarda; VUK'a göre ise maddi olmayan duran varlıklarda gösterilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Kiraya veren ise finansal kiralama konusu varlığı TMS 17 ve VUK'a göre 25 Maddi Duran Varlıklarda gösterilmesi gerektiği tespit edilmiştir

Anahtar Kelimeler: Finansal Kiralama İşlemleri, VUK, TMS 17.

JEL Kodu: M41, M48.

**LEGISLATION AND ACCOUNTING PRACTICES ON FINANCIAL LEASING TRANSACTIONS:
INVESTIGATION ON TAS 17 AND VUK**

ABSTRACT

Nowadays, companies do not provide funds from their own resources or financial institutions such as banks because they finance additional investments as an additional cost, and they go to financial leasing as an alternative financing method. The use of financial leases in the world is very old and there is a close history of use in our country. The purpose of working in this scope is to provide theoretical information about the financial aspects of the leasing transactions in terms of the legislative dimension within the scope of the Tax Procedure Law (Turkish Commercial Code), Turkish Accounting Standard 17 (TMS 17 Leasing Transactions Standard) and International Financial Reporting Standard 16 (IFRS 16 Leasing Standard) To identify the similarities and differences between their accounting practices in accordance with VUK and TMS 17 in terms of their leaseholder and leasehold income. As a result of the work, leasing assets are classified as tangible fixed assets according to TMS 17; According to the VUK, it has to be shown in intangible assets. The borrower is required to present the financial leasehold asset in accordance with TMS 17 and 25 Tangible Assets according to VUK

Keywords: Financial Leasing Transactions, VUK, TMS 17.

JEL Code: M41, M48.

1. GİRİŞ

Alternatif bir finansman yöntemi olarak kullanılan finansal kiralamanın ülkemizde kullanımının ve yaygınlaşmasının yakın bir geçmişi vardır. Ülkemizde finansal kiralama işlemlerinin gelişmesinin en önemli nedeni finansal kiralama kapsamındaki KDV oranının düşük olmasıdır. Ancak 31.12.2007 yılında finansal kiralama sözleşmelerinde KDV oranı indirimi kalkmış, oran kiralamaya konu olan varlığın KDV oranına eşitlenmiştir. Ayrıca şirketlerin yeterli sermaye birikimlerinin olmaması ve dolayısıyla yapacakları yatırımlarda ihtiyaç duydukları fonları özkaynaklarından yeterince finanse edememeleri veya bankaların yüksek faizle fon kullandırması nedeniyle finansal kiralama gibi alternatif finansman yolları yaygınlaşmıştır.

Ülkemizde finansal kiralama işlemlerinin yaygınlaşması ve öneminin artmasıyla birlikte muhasebe uygulamalarının da önemi artmıştır. Ülkemizde finansal kiralamayla ilgili yasal mevzuat 1985 yılında yürürlüğe giren 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile düzenlenmiştir. Daha sonra ise, 24.04.2003 tarihinde

¹ Yrd. Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, İİBF, Bankacılık ve Finans Bölümü, scengiz@karatekin.edu.tr.

25088 nolu Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 4842 sayılı VUK kanunu ile düzenlenmiştir. İlgili kanunun mukerrer 290. maddesinde finansal kiralama, “kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalar” olarak tanımlanmaktadır. TMS 17’ye göre ise, bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan her türlü risk ve yararların devredildiği kiralamalar finansal kiralama; risk ve yararların tamamının devredilmediği kiralamalar ise faaliyet kiralaması olarak sınıflandırılmaktadır (TMS 17, Mad. 4 ve 8). Kısaca TMS 17’de kiralama işlemleri faaliyet ve finansal olarak ikiye ayrılmaktadır.

Öte yandan, kiralama işlemlerinin faaliyet ve finansal olarak sınıflandırılmasından kaynaklanan farklı muhasebe yaklaşımları, aynı finansal olayın farklı şekilde muhasebeleştirilmesi ve raporlanması nedeniyle kiralama işlemlerinin güvenilir bir şekilde finansal tablolarda gösterilmediği ve sonuç olarak da finansal tablo kullanıcılarının anlaşılır, güvenilir, karşılaştırılabilir ve ihtiyaca uygun şekilde bilgi almalarına engel olmaktadır. Bu durumu ortadan kaldırmak için standart belirleyicileri, kiralamanın muhasebeleştirilmesinin geliştirilmesi konusunda bazı çalışmalar yapmışlardır. Bu kapsamda IASB tarafından 2010 yılında kiralama muhasebesi üzerine nihai taslak standart yayınlanmış, 2013 yılında taslak standart revize edilmiş ve sonuç olarak Uluslararası Finansal Raporlama Standardı (UFRS) 16 Kiralama Standardı, 1 Ocak 2019 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için geçerli olmak üzere, 13 Ocak 2016’da yayınlanmıştır (Serçemeli ve Öztürk, 2016: 33-34).

Mevcut TMS 17 Kiralama standardı, bir kiralamanın satın alma benzediği durumlarda, söz konusu kiralanan varlığın bilançoda aktifler içerisinde gösterilmesini esas almaktadır. Diğer bir ifadeyle, kiralanan varlığın ekonomik olarak satın almayla benzerlik gösterdiği belirlenirse, finansal kiralama olarak sınıflandırılmakta ve şirketin bilançosunda görülmektedir. Diğer tüm kiralamalar ise faaliyet kiralaması olarak değerlendirilmekte ve bilanço dışında tutulmaktadır. Kısacası TMS 17’de söz konusu kiralanan varlık kiracı ya da kiraya veren açısından, finansal ya da faaliyet kiralaması olarak sınıflandırılmasına ve muhasebeleştirilmesine imkan sağlamaktadır. Ayrıca bilanço dışı tutulan kiralamalar, hizmet sözleşmesi gibi değerlendirilerek, sadece doğrusal yöntemle amortisman hesaplanmakta veya giderleştirilerek gelir tablosunda gösterilmektedir. Ancak yeni UFRS 16 standardı kiracılar açısından mevcut uygulama olan finansal kiralama işlemlerinin bilançoda ve faaliyet kiralama işlemlerinin bilanço dışında gösterilmesi şeklindeki ikili muhasebe uygulamasını ortadan kaldırmaktadır. Diğer bir ifadeyle, UFRS 16’ya göre, kiracı açısından kiralama işlemlerinin hepsi, finansal kiralama işlemi olarak sınıflandırılacak ve bilançoda kaydedilecektir (Serçemeli ve Öztürk, 2016: 34-40). Bu sayede kiracılar, kiralama konusu varlıkların tamamını bilançolarında varlık olarak göstereceklerdir. Bu durum kiracıların varlık ve yükümlülüklerinin daha güvenilir sunulmasını ve dolayısıyla şeffaflığın artmasına neden olacaktır. Kiralayanlar için ise muhasebe uygulamaları mevcut TMS 17 standardına benzer şekilde devam edecektir (Sayar ve Karataş, 2017: 21). Ayrıca kiralamanın tanımı bakımından, UFRS 16 ile TMS 17 arasında farklılık bulunmamaktadır. Buna karşın UFRS 16, değişikliklerin nasıl uygulanacağına rehberlik etmektedir. Esasen değişiklik, kontrol kavramı üzerinde gelişmektedir. UFRS 16, kiralama içeren bir sözleşme içeriğinin, kullanıcıya varlığı kullandığı süre boyunca, kullanım hakkı verip vermediğiyle ilgili açıklamaları içermektedir (Serçemeli ve Öztürk, 2016: 41).

Yukarıda verilen açıklamalar yanında finansal kiralama işlemleriyle ilgili literatür incelendiğinde kısıtlı olsa da az sayıda çalışma olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmaları (Altıntaş, 2004; Alagöz ve Eren, 2010; Gökgöz, 2013; Köksal ve Beller, 2013; Gönen ve Akça, 2014; Kırhoğlu ve Öztaş, 2015; Yakut, 2016;) incelendiğinde genellikle finansal kiralama işlemlerinin TMS 17 ve VUK kapsamında incelendiği ve genellikle aynı kayıtların veya hesapların kullanıldığı tespit edilmiştir. Bazı çalışmaların ise (Sayar ve Karataş, 2017; Serçemeli ve Öztürk, 2016) TMS 17 standardıyla ilgili olarak 13 Ocak 2016’da yayınlanmış olan ve 2019 ve sonraki yıllarda uygulamaya geçecek olan UFRS 16 standardının finansal kiralama işlemlerine yönelik getireceği yeniliklerin teorik olarak incelendiği tespit edilmiştir. Bu çalışmada literatürdeki çalışmalardan farklı olarak finansal kiralama işlemleriyle ilgili güncel konularda bilgiler verilerek ve finansal işlemlerin muhasebe uygulamalarında farklı hesaplar önerilerek, konuya eleştirel bir açıdan yaklaşmıştır. Ayrıca çalışmanın ilerleyen bölümlerinde, finansal kiralamanın konusunun mevzuat boyutu TMS 17 ve VUK kapsamında teorik olarak açıklanmış ve konu örnek uygulamalarla kiracı ve kiraya veren açısından (kiralama işlemlerine ilişkin muhasebe uygulamalarıyla) ele alınmıştır.

2. TMS 17 KAPSAMINDA FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ

Finansal kiralama işlemlerini konu alan standart, ilk olarak, Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) tarafından 2003 yılından önce “TMS 17 Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi” adında yayınlanmıştır. Daha sonra, 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere,

24.02.2006 tarih ve 26090 sayılı resmi gazete yayınlanan ve sonraki zamanlarda güncellemeler yapılan "TMS 17 Kiralama İşlemleri" standardı, kiralama işlemlerine ilişkin olarak kiracı ve kiraya veren tarafından uygulanması gereken muhasebe politikaları ve yapılacak açıklamaları düzenlemektedir (Gökgöz, 2013: 100). TMS 17'nin amacı; kiralama işlemlerine ilişkin kiracı ve kiraya verenin uygulaması gereken muhasebe politikalarını ve yapılacak açıklamaları belirlemektir. TMS 17'nin kapsamı, aşağıda yer alanlar hariç olmak üzere her çeşit kiralama işleminin muhasebeleştirilmesinde kullanılır;

- Maden, petrol, doğalgaz ve benzeri yeniden teşekkülü mümkün olmayan kaynakların araştırılması ve kullanılmasına ilişkin kiralama işlemleri ve
- Sinema filmleri, videokasetler, oyunlar, el yazıları, patentler ve telif hakları gibi hak ve ürünlerin lisans anlaşmaları.

Ancak, TMS 17 aşağıda yer alan varlıkların ölçülmesinde kullanılmaz:

- Kiracıları tarafından yatırım amaçlı olarak elde tutulan gayrimenkuller (TMS-40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller),
- Kiraya verenlerin faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verdikleri yatırım amaçlı gayrimenkuller (TMS-40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller),
- Kiracıları tarafından finansal kiralama çerçevesinde elde tutulan canlı varlıklar (TMS-41 Tarımsal Faaliyetler) veya
- Kiraya verenleri tarafından faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verilen canlı varlıklar (TMS-41).

Kiralama işlemleri, hukuki özelliklerinin yanı sıra, esasları ve ekonomik özlerine de uygun bir biçimde muhasebeleştirilir ve sunulur. Kiralama sözleşmesinin hukuki şekline göre kiracı, kiralama konusu varlığın mülkiyetini hukukten iktisap etmeyecek olabilmesine rağmen, finansal kiralama işlemi söz konusu olduğunda, söz konusu işlemin esası ve ekonomik özü; kiracının, kiralama konusu varlığın kiralama sözleşmesinin başındaki gerçeğe uygun değeri ve buna ilişkin diğer finansal yükümlülüklerle yaklaşan tutarda bir borç yükümlülüğü karşılığında, kiralanan varlığı yararlı ekonomik ömrünün büyük bir bölümünde kullanımından kaynaklanan ekonomik yarar elde etmesidir. Buna göre, kiralama süresinin başlangıcında kiracılar, finansal kiralama işlemini, kiralama sözleşmesinin başı itibarıyla tespit edilmiş, gerçeğe uygun değer ya da asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olan üzerinden bilançolarında varlık ve borç olarak muhasebeleştirir. Diğer bir ifadeyle, kiracının her çeşit maliyetleri, varlık olarak muhasebeleştirilen değere eklenir. Bu açıklamalar kapsamında TMS 17'e göre, finansal kiralama konusu olan varlık, vergi mevzuatından farklı olarak 260. Haklar Hesabı'nda değil, ilgili duran varlık hesabına kaydedilmelidir.

Bu konuda vergi mevzuatının ilgili yerlerinde zaman zaman kullanım hakkı ifadesi kullanılmış olmakla birlikte bu varlıkların amortisman ve yeniden değerlendirme rejimi bakımından 25 numaralı hesap grubundaki sabit varlıklara benzediği açıkça vurgulanmıştır. Bu nedenle ve TMS 17'ye daha uygun olması bakımından kiracının finansal kiralama ile edindiği varlıkları 25 numaralı hesap sınıfında izlemek daha doğru olacaktır. Ancak genel yaklaşım tebliğ ve kanun maddesinde geçen kullanım hakkı ibaresinden hareketle 260 veya 267 gibi hesapların kullanılması yönünde kendini göstermektedir ki bu yaklaşım Tek Düzen Hesap Planında (THP) yer alan 26 nolu hesap sınıfının açıklamasına ters düşmektedir. Bu durumu kiralayana açısından ise üç tip şirket grubu için ayrı ayrı irdelemek gerekmektedir (Doyrangöl, 2003: 8-10).

i) Birinci grup finansal kiralama şirketleri: Bu şirketlerin asıl faaliyet konusunu oluşturduğu sebeple finansal kiralama konusu iktisadi varlıkların 25 nolu hesap sınıfında şirketin kullanımındaki mallar ve finansal kiralama konusu mallar şeklinde alt ayrıma tabi tutularak izlendiği ve tekdüzen hesap planındaki kodlama ve isimlerin değiştirilerek kullanıldığı görülmektedir.

ii) İkinci grup şirketler: Finansal kiralama şirketi dışında kiralama yapan şirketler. Bu tür şirketler THP da yer alan hesapları kullanmak zorundadırlar. Bu şirketler edindikleri varlıkları 25 numaralı hesap grubunda izlemeli ancak bunları finansal kiralamaya verdiklerinde iç kontrol açısından asıl faaliyetlerinde kullandıkları varlıklardan ayrı bir alt hesapta izlemelidir.

iii) Üçüncü grup şirket: Üretimini yaptığı varlıkları finansal kiralamaya veren şirketlerdir. Bu tür şirketler söz konusu varlıkları önce mamul stoklarına alacaklar, rayiç bedelle satış hesabını, maliyet bedeli ile stok ve satılan malın maliyeti hesaplarını çalıştıracaklar ayrıca rayiç bedelle toplam kira bedellerinin net bugünkü değerinin eşit olması halinde iz bedeliyle veya net bugünkü değer küçük olması durumunda ardaki farkı gösteren değer ile 25 nolu hesap grubunda finansal kiralama konusu varlıkları takip edeceklerdir. Stok hesaplarının finansal kiralama konusu mallar şeklinde alt hesaplarının açılması yararlı olacaktır.

Finansal kiralama işlemlerinin kiracının bilançosunda gösterilmemesi durumunda, ilgili şirketin ekonomik kaynak ve yükümlülükleri olduğundan az gösterilmiş, dolayısıyla söz konusu şirketin finansal oranlarında bozulma meydana gelmiş olur. Bu nedenle, finansal kiralama işlemlerinin kiracının bilançosuna hem varlık hem de gelecek kira tutarlarının ödenme yükümlülüğü şeklinde yansıtılması gerekir. Kiralanan varlıklara ilişkin borçların, kiralanan varlığın bedelinden bir indirim şeklinde gösterilmeleri doğru değildir. Borçların bilançoda gösterilmesi açısından kısa ve uzun vadeli olanlar arasında bir ayırım yapılmış olması durumunda, aynı ayırımın kiralama işlemine ilişkin borçlar için de yapılması gerekir (TMS 17 Mad. 23).

Öte yandan, finansal kiralama işlemi, her bir hesap dönemi itibarıyla ilgili finansman giderlerinin dikkate alınması yanında, amortisman tabi varlıklara ilişkin amortisman giderlerini de ortaya çıkarır. Kiralama işlemine konu edilen amortisman tabi varlıkların amortismanı, şirket mülkiyetinde yer alan amortisman tabi varlıklarla uyumlu olmalı ve muhasebeleştirilecek amortisman tutarı, “TMS 16 Maddi Duran Varlıklar” ve “TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar” Standartlarına uygun olarak hesaplanmalıdır. Eğer kiralama süresi sonunda kiracının kiralama konusu varlığın mülkiyetini edineceğine ilişkin tam bir kesinlik bulunmamakta ise, ilgili varlık, kiralama süresi ve yararlı ömründen kısa olanı itibarıyla tamamen itfa edilir. Kiralanan varlığın amortisman tabi tutarı, kiracının mülkiyetinde yer alan amortisman tabi varlıklar için uygulamış olduğu amortisman yöntemiyle uyumlu bir şekilde, ilgili varlığın öngörülen kullanım dönemi boyunca her bir hesap dönemine sistematik olarak dağıtılır. Ayrıca kiralama konusu varlığın amortisman gideri ve herhangi bir dönem finansman giderlerinin toplamı ile yine aynı dönem ilgili varlığa ilişkin olarak yapılması gereken kira ödemeleri genelde birbirlerinden farklı olduğundan, ödenmesi gereken kira bedellerinin gider olarak muhasebeleştirilmesi uygun olmaz. Aynı şekilde, ilgili varlık ve buna ilişkin borcun kiralama süresinin başlangıcından sonra birbirlerine eşit olma ihtimalleri de düşüktür. Amortisman ayırarak, ilgili varlık için ödenen kira zaten yıllar itibarıyla gidere dönüştürülmektedir. Bu nedenle ödenen kira bedeli tekrar gider olarak yazılamaz (Bozkurt, 2013: 140-146; Atakan ve Gökbulut, 2006: 66-67).

3. VUK KAPSAMINDA FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ

Vergi mevzuatı açısından finansal kiralama, 1985 tarihinde 18795 sayılı Resmi Gazete yayınlanan 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu uygulanırken, 2003 yılından sonra finansal kiralama uygulamalarını Muhasebe Standartlarına paralel şekilde 4842 sayılı bazı vergi kanunlarında değişiklik yapılması hakkındaki kanun ile VUK'a mükerrer 290. madde eklenmiş ve “Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme” başlığı altında Finansal Kiralama Kanunu'ndan tamamen bağımsız yeni bir düzenleme getirilmiştir. Söz konusu bu maddeye istinaden 319 seri nolu VUK Genel Tebliği ile 11 sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği yayınlanmıştır (Gökgöz, 2013: 108). VUK'a göre finansal kiralama; “kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır” olarak tanımlanmıştır. Ayrıca söz konusu kanun maddesinde bir işlemin finansal kiralama işlemi sayılabilmesi için aşağıdaki kriterleri taşıması gerekmektedir (Erol, Yıldırım ve Toroslu, 2011: 135; Ekinci, 2008: 7-11; Tuğlu ve Atilla, 2007: 118):

- ✓ İktisadi kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi,
- ✓ Kiracıya kira süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkının tanınması,
- ✓ Finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin finansal kiralama şirketinin aktifinde yer alması,
- ✓ Kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün % 80'inden daha büyük bir bölümünü kapsamaması,
- ✓ Finansal kiralama yoluyla varlık kiralayan kiracı, kira taksitlerinin tamamını gider kaydetmesi ve taksit sayısı finansal kiralama şirketi ile kiracı arasında serbestçe belirlenmesi,
- ✓ Finansal kiralamaya konu iktisadi kıymete ilişkin amortisman finansal kiralama şirketi tarafından ayrılarak finansal kiralama şirketinin kayıtlarında gider olarak yer alması,
- ✓ Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin % 90'ından daha büyük bir değeri oluşturması,
- ✓ Finansal kiralama ile ilgili teşviklerden finansal kiralama şirketi faydalanması,

Öte yandan, VUK mükerrer 290. maddesi ile 319 sıra nolu VUK Genel Tebliği'nde, finansal kiralama konusu varlığın değerlendirilmesi ve kiracı ile kiraya verenin bilançosunda nasıl yer alması gerektiğine ilişkin düzenlemelere açıklık getirilmiştir. Bu düzenlemelerden bazıları aşağıda açıklanmıştır;

i) Kiracı, finansal kiralama sözleşmesinden doğan varlığın kullanma hakkını ve sözleşmeden doğan borcunu, kiralama konusu varlığın rayiç bedeli veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlemelidir. Rayiç değer, bir varlığın değerlendirilme günündeki normal alım satım değeridir (Karadeniz, 2007: 42) VUK' un mükerrer 290. maddesi olarak getirilen uygulamada TMS 17 de yer alan gerçeğe uygun değer yerine rayiç değer ölçüsü benimsenmiştir. Kira ödemelerinin bugünkü değeri, kira ödemelerinin, sözleşme tarihinde, kiralamada kullanılan faiz oranı dikkate alınarak hesaplanan bugünkü değerlerinin toplamıdır. Kiralamada kullanılan faiz oranı, kira ödemeleri ile garanti edilmemiş kalan değer toplamının bugünkü değerini, kiralamaya konu varlığın rayiç bedeline eşitleyen iskonto oranıdır (Alagöz ve Eren, 2010: 35).

ii) Vergi mevzuatındaki düzenlemelerde, kiralamaya konu varlığın edinmesi "hak" olarak ifade edilmiştir. Buna göre, finansal kiralama işlemlerinin 26 Maddi Olmayan Duran Varlıklar hesap grubunda 260 Haklar, 264 Finansal Kiralama Hakları gibi uygun bir hesapta izlenmesi söz konusu olacaktır. Tebliğde zaman zaman kullanım hakkı ifadesi kullanılmış olmakla birlikte amortisman ve yeniden değerlendirme rejimi bakımından 25 Maddi Duran Varlıklar grubundaki sabit kıymetlere açıkça benzediği vurgusundan hareketle ve TMS'ye uyum açısından 25 Maddi Duran Varlıklar hesap grubunda izlenmesi uygun olacaktır. Bu düzenlemeler ile finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde, işlemlerin hukuki mahiyeti yerine özün önceliği, dönemsellik ve sosyal sorumluluk ilkeleri benimsenmiş olup, finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesinin uluslararası muhasebe standartlarına uygun hale getirilmesi sağlanmaya çalışılmıştır (Altıntaş, 2004: 25; Doyrangöl, 2003: 8). Bu kapsamda, VUK mükerrer 290. maddesi ile 319 sıra nolu VUK Genel Tebliği'nde getirilen düzenlemeler öncesinde finansal kiralamaya konu olan varlıklar, kiraya verenin aktifinde yer almakta ve kiraya veren tarafından amortisman tabii tutulmakta idi. Bu durum, kiracı şirketlerin gerçek üretim gücünün finansal tablolara yansıtılmasını engellemektedir (Doyrangöl, 2003: 15).

Kiralama süresi boyunca kiracı tarafından yapılacak kira ödemelerinin toplamı ve faizi alacak olarak aktifleştirilir. Aktifleştirilen alacak miktarı ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark ise gelecek dönemlere ait faiz geliri olarak pasife kaydedilmek suretiyle değerlendirilerek sonuç hesaplarına aktarılır. Diğer yandan kiracı finansal kiralama konusu varlığı, varlığın net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi suretiyle değerlendirir. Bu şekilde bulunacak tutarın sıfır veya negatif olması halinde söz konusu varlık iz bedeliyle değerlendirilir ve aradaki (negatif) fark varlığın satış karı olarak sonuç hesaplarına aktarılır. Ancak bu tutarın pozitif olması durumunda, ortaya çıkan pozitif fark kiracı tarafından (finansal kiralama şirketi) amortisman tabii tutacaktır (Ufuk, 2010: 91-94; Mollaoğulları, 2011: 56).

Gelecek dönemlere ait faiz gelirleri, kiralanmış varlığın finansal kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihteki rayiç bedelinden, her bir dönem sonunda anapara geri ödemelerinin düşünülmesi sonucu kalan tutar üzerinden sabit bir dönemsel faiz oranı oluşturacak şekilde hesaplanarak tahakkuk ettirilecektir (Sarıgül ve Coşkun, 2008: 27-142).

Kiracının finansal kiralama konusu varlığın üretimin veya ticaretini yapması durumunda, varlığın rayiç bedeli, net bilanço aktif değeri yerine kullanılır. Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki fark satış işleminden ortaya çıkan kar veya zarar olarak sonuç hesaplarında izlenir. Kiracı tarafından varlığın satın alınmasında TL veya döviz cinsinden kredi kullanılması durumunda ilk yıl için kur farkları ve faiz giderlerinin sözleşme yapılmasından önce varlığın maliyetine ilave edilebilecek olması halinde maliyete ilave edilecek diğer yıllarda ise doğrudan gider olarak kaydedilecektir (Mollaoğulları, 2011: 57).

Kiracı tarafından aktifleştirilen alacak tutarı ile söz konusu kira alacaklarının bugünkü değeri arasındaki fark "gelecek dönemlere ilişkin faiz geliri" olarak bilanço aktifinde yer alır. Söz konusu tutar 124. Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri hesabında izlenir. Bu durumda kiracı bilançosunun aktifinde söz konusu finansal kiralama alacağı bugünkü değeri ile değerlendirilmiş olur. Kiracı tarafından gelecek dönemlere ait faiz gelirleri, kiralanmış varlığın finansal kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihteki rayiç bedelinden, her bir dönem (taksit) sonunda anapara geri ödemelerinin düşülmesi sonucu kalan tutar üzerinden sabit dönemsel faiz oranı yaratacak şekilde hesaplanması suretiyle tahakkuk ettirilir ve gelir olarak kaydedilir (Ufuk, 2010: 91-95).

Yukarıda yapılan açıklamalar kapsamında finansal kiralama işlemlerinin TMS 17 ile VUK açısından genel olarak değerlendirildiğinde kiralama işlemlerine ilişkin muhasebe uygulamaları kiracı ve kiralayana açısından bazı benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır. Kiracı TMS 17'ye göre ilk muhasebeleştirilmede, gerçeğe uygun değer ile asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile kayıtlara alırken, VUK'a göre rayiç bedel ile asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile muhasebeleştirir. Sonraki ölçümlemede ise TMS 17 ve VUK arasında herhangi bir farklılık söz konusu değildir. Kiralayana açısından ise TMS 17 ve VUK uygulamaları açısından fark sadece kiralayanın satıcı veya üretici konumunda olması durumunda söz konusudur. TMS 17'ye göre gerçeğe uygun değer ile defter değeri arasındaki fark kar veya zarar olarak alınırken, VUK'a göre rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki fark kar ya da zarar olarak muhasebeleştirilir.

TMS 17'de; kiracının finansal kiralama işleminin ilk muhasebeleştirilmesinde kiracının her çeşit başlangıç doğrudan maliyetleri, varlık olarak muhasebeleştirilirken, vergi uygulamalarında kesin bir hüküm bulunmamaktadır (Akça, 2013: 69).

4. ÖRNEK UYGULAMA

Karatekin finansal kiralama şirketi, kayıtlı değeri 125.000 TL olan Beton Mikserini 01.01.2013 tarihinde müşterisi Dinçer A.Ş.'ye finansal kiralama sözleşmesi yaparak 3 yıllığına kiralamıştır. İş makinesi aynı gün Dinçer A.Ş.'ye teslim edilmiştir. Sözleşmeye göre kiralanmış iş makinesinin kullanımından kaynaklanan tüm risk ve getiriler kiracıya devredilmiştir. Söz konusu iş makinesinin, sözleşme tarihi itibarıyla asgari kira ödemelerinin bugünkü değeri ve gerçeğe uygun değeri 150.000 TL ve kalıntı değeri bulunmamaktadır. Şirketin yıllık finansal tablo düzenlediği varsayımından hareketle kiralama işlemindeki yıllık faiz oranı %15'dir. Sözleşme gereği kira ödemeleri kira süresi boyunca ve her yılın sonunda 3 taksit halinde yapılacaktır. Ayrıca KDV oranı % 18'dir.

TMS 17 Kapsamında Kiracının Yapması Gereken Muhasebe Kayıtları

$$150.000 = \text{Yıllık Kira Ödemesi} * \frac{(1+0.15)^3 - 1}{0.15 * (1+0.15)^3}$$

Yıllık Kira Ödemesi \cong 65.697 TL

Tablo 2. Yıllık Taksit, Faiz ve Anapara Tutarları Tablosu (\cong TL)

Kira Sözleşme Süresi	Taksitler / Yıllık Ödeme	Faiz Tutarı / Gideri	Anapara Tutarı / Gider	Kalan Borç
2013	-	-	-	150.000
2013	65.697	22.500	43.197	106.803
2014	65.697	16.020	49.677	57.126
2015	65.697	8.569	57.128	$\cong 2^2$
Toplam	197.091	47.089	150.002	

----- 01 /01/2013 -----		
254. TAŞITLAR ³		150.002
302. ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇ. MALİYETLERİ		22.500
402. ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇ. MALİYETLERİ		24.589
. 301. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ BORÇLARI		65.697
401. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ BORÇLARI		131.394
- Finansal kiralama işlemleri ile ilgili kayıt.		
----- / -----		
-----31.12.2013-----		
780. FİNANSMAN GİDERLERİ		22.500
302. ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇ. MALİYETLERİ		16.020
302. ERTELENMİŞ FİN. KİRALAMA BORÇ. MALİY.		22.500
402. ERTELENMİŞ FİN. KİRALAMA BORÇ. MALİY.		16.020
- Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması.		

² Buradaki küsuratın nedeni hesaplamalardaki virgülden sonraki rakamlardan kaynaklanmaktadır. Bu tutar yevmiye kayıtlarında eşitlik olması için yevmiye kayıtlarında dikkate alınmıştır. Diğer yevmiye kayıtlarında da aynı durum bulunmaktadır.

³ TMS-17'e göre finansal kiralama konusu taşıt, 254 TAŞITLAR HESABI'nda izlenir. Ancak, VUK'a göre 260. HAKLAR HESABI'nda izlenmesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, VUK Mükerrer 290. Maddede ve 11 sıra numaralı MSUGT'de finansal kiralama konusu iktisadi kıymetin kiracının bilançosunda hangi hesap altında gösterileceği açıkça belirtilmemiştir ancak kanunda ve VUK 319. sıra numaralı VUK Genel Tebliğ'de finansal kiralama konusu varlığı kullanma hakkı olarak aktifleştirileceği ifade edildiği için 260-Haklar hesabının altında gösterilmesi gerekir (Altıntaş, 2004).

----- / -----		
----- 31.12.2013 ----- 301. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR 191 İNDİRİLECEK KDV 102. BANKALAR - Kiranın ödenmesi kaydı. -----31.12.2013----- 401. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR 301. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEM. BORÇLAR - Dönem sonu kaydı. ----- / -----	65.697 11.825 65.697	77.522 65.697
----- 31.12.2013 ----- 730. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ Finansal Kiralama makine amortismanı 257. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR Fin. Kiralama Mak. Amortismanı - Amortisman Kaydı (150.000 / 3yıl) ----- / -----	50.000	50.000
-----31.12.2014----- 780. FİNANSMAN GİDERLERİ 302. ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇ. MALİYETLERİ 302. ERTELENMİŞ FİN. KİRALAMA BORÇ. MALİY. 402. ERTELENMİŞ FİN. KİRALAMA BORÇ. MALİY. - Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması. ----- / -----	16.020 8.569	16.020 8.569
----- 31.12.2014 ----- 301. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR 191 İNDİRİLECEK KDV 102. BANKALAR - Kiranın ödenmesi kaydı. -----31.12.2014----- 401. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR 301. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEM. BORÇLAR - Dönem sonu kaydı. ----- / -----	65.697 11.825 65.697	77.522 65.697
----- 31.12.2014 ----- 730. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ Finansal Kiralama makine amortismanı 257. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR Fin. Kiralama Mak. Amortismanı - Amortisman Kaydı (150.000 / 3yıl) ----- / -----	50.000	50.000
-----31.12.2015----- 780. FİNANSMAN GİDERLERİ 302. ERTELENMİŞ FİN. KİRALAMA BORÇ. MALİY. - Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması. ----- / -----	8.569	8.569
----- 31.12. 2015----- 301. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR 191 İNDİRİLECEK KDV 102. BANKALAR - Kiranın ödenmesi kaydı. ----- / -----	65.697 11.825	77.522
----- 31.12. 2015----- 730. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ Finansal Kiralama makine amortismanı 257. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR Fin. Kiralama Mak. Amortismanı	50.000	50.000

- Amortisman Kaydı (150.000 / 3yıl)		
----- / -----		

TMS 17 Kapsamında Kiraya Veren Yapması Gereken Muhasebe Kayıtları**Tablo 3. Yıllık Taksit, Faiz ve Anapara Tutarları Tablosu (\cong TL)**

Kira Sözleşme Süresi	Taksitler/Yıllık Ödeme	Faiz Tutarı / Gelir	Anapara Tutarı / Gider	Kalan Alacak
2013	-	-	-	150.000
2013	65.697	22.500	43.197	106.803
2014	65.697	16.020	49.677	57.126
2015	65.697	8.569	57.128	\cong 2
Toplam	197.091	47.089	150.002	

----- 31.12.2013 ----- 12X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR ⁴ 22X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR 124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 224. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 254. TAŞITLAR 642. FAİZ GELİRLERİ ⁵ 642.01 Finansal Kiralama Faiz Gelirleri - Finansal kiralama işlemlerinin kaydı. ----- / -----	65.697 131.394	22.500 24.589 125.001 25.001
-----31.12. 2013 ----- 124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 224. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 642. FAİZ GELİRLERİ 124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ - Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması. ----- / -----	22.500 16.020	22.500 16.020
----- 31.12. 2013 ----- 102. BANKALAR 12X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR 391 HESAPLANAN KDV - İlk kiranın tahsili kaydı. ----- / -----	77.522	65.697 11.825
----- 31.12. 2013 ----- 12X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR 22X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR - Dönemsel sınıflama kaydı. ----- / -----	65.697	65.697

⁴ TMS-17'e göre finansal kiralama konusu alacaklar normal ticari alacak olmadığı için ayrı bir hesap grubunda izlenmelidir. Buna göre, kısa vadeli alacaklar için 12X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR HESABI ve uzun vadeli alacaklar için ise 22X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR HESABI'nda izlenmesi daha uygundur. Ancak VUK'a göre, kısa ve uzun vadeli alacaklar sırasıyla 120. ALICILAR HESABI VE 220. ALICILAR HESABI'nda izlenmesi gerekmektedir.

⁵ Konuyla ilgili yapılmış çalışmalar incelendiğinde, finansal kiralama işleminden elde edilen kiralama geliri "600 YURT İÇİ SATIŞLAR" hesabında izlendiği görülmüştür. Ancak finansal kiralama işlemi söz konusu şirketin esas faaliyet konusu olmadığı için "642. FAİZ GELİRLERİ" ya da 679. DİĞER OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR hesabında izlenmesi daha uygun olacaktır. Bu nedenle çalışmada "642. FAİZ GELİRLERİ" hesabı kullanılmıştır.

-----31.12. 2014 ----- 124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 224. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 642. FAİZ GELİRLERİ 124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ - Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması. ----- / -----	16.020 8.569	16.020 8.569
----- 31.12. 2014 ----- 102. BANKALAR 12X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR 391 HESAPLANAN KDV - İlk kiranın tahsili kaydı. ----- / -----	77.522	65.697 11.825
----- 31.12. 2014 ----- 12X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR 22X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR - Dönemsel sınıflama kaydı. ----- / -----	65.697	65.697
-----31.12. 2015 ----- 124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 642. FAİZ GELİRLERİ 642.01 Finansal Kiralama Faiz Gelirleri - Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması. ----- / -----	8.569	8.569
----- 31.12. 2015 ----- 102. BANKALAR 12X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR 391 HESAPLANAN KDV - İlk kiranın tahsili kaydı. ----- / -----	77.522	65.697 11.825
----- 31.12. 2015 ----- 12X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR 22X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR - Dönemsel sınıflama kaydı. ----- / -----	65.697	65.697

Vergi Uygulamaları Kapsamında Kiracının Yapması Gereken Muhasebe Kayıtları**Tablo 4.** Yıllık Taksit, Faiz ve Anapara Tutarları Tablosu (≅ TL)

Kira Sözleşme Süresi	Taksitler / Yıllık Ödeme	Faiz Tutarı / Gideri	Anapara Tutarı / Gider	Kalan Borç
2013	-	-	-	150.000
2013	65.697	22.500	43.197	106.803
2014	65.697	16.020	49.677	57.126
2015	65.697	8.569	57.128	≅ 2
Toplam	197.091	47.089	150.002	

----- 01 /01/2013 ----- 260. HAKLAR 302. ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GİDERİ 402. ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GİDERİ . 301. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ BORÇLARI 401. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ BORÇLARI - Finansal kiralama işlemleri ile ilgili kayıt. ----- / ----- -----31.12.2013----- 780. FİNANSMAN GİDERLERİ 302. ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇ. MALİYETLERİ 302. ERTELENMİŞ FİN. KİRALAMA BORÇ. MALİY. 402. ERTELENMİŞ FİN. KİRALAMA BORÇ. MALİY. - Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması. ----- / -----	150.002 22.500 24.589 65.697 131.394 22.500 16.020 22.500 16.020	 65.697 131.394 22.500 16.020
----- 31.12.2013 ----- 301. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR 191 İNDİRİLECEK KDV 102. BANKALAR - Kiranın ödenmesi kaydı. -----31.12.2013----- 401. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR 301. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEM. BORÇLAR - Dönem sonu kaydı. ----- / -----	65.697 11.825 65.697	77.522 65.697
----- 31.12.2013 ----- 730. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ Finansal Kiralama makine amortismanı 268. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR Fin. Kiralama Mak. Amortismanı - Amortisman Kaydı (150.000 / 3yıl) ----- / -----	50.000	50.000
-----31.12.2014----- 780. FİNANSMAN GİDERLERİ 302. ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇ. MALİYETLERİ 302. ERTELENMİŞ FİN. KİRALAMA BORÇ. MALİY. 402. ERTELENMİŞ FİN. KİRALAMA BORÇ. MALİY. - Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması. ----- / -----	16.020 8.569	16.020 8.569
----- 31.12.2014 ----- 301. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR 191 İNDİRİLECEK KDV 102. BANKALAR - Kiranın ödenmesi kaydı. -----31.12.2014----- 401. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR 301. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEM. BORÇLAR - Dönem sonu kaydı. ----- / -----	65.697 11.825 65.697	77.522 65.697
----- 31.12.2014 ----- 730. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ Finansal Kiralama makine amortismanı 268. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR Fin. Kiralama Mak. Amortismanı - Amortisman Kaydı (150.000 / 3yıl) ----- / -----	50.000	50.000

-----31.12.2015----- 780. FİNANSMAN GİDERLERİ 302. ERTELENMİŞ FİN. KİRALAMA BORÇ. MALİY. - Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması. ----- / -----	8.569	8.569
----- 31.12. 2015----- 301. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR 191 İNDİRİLECEK KDV 102. BANKALAR - Kiranın ödenmesi kaydı. ----- / -----	65.697 11.825	77.522
----- 31.12. 2015----- 730. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ Finansal Kiralama makine amortismanı 268. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR Fin. Kiralama Mak. Amortismanı - Amortisman Kaydı (150.000 / 3yıl) ----- / -----	50.000	50.000

Vergi Uygulamaları Kapsamında Kiraya Verenın Yapması Gereken Muhasebe Kayıtları

Kira Sözleşme Süresi	Taksitler/Yıllık Ödeme	Faiz Tutarı / Gelir	Anapara Tutarı / Gider	Kalan Alacak
2013	-	-	-	150.000
2013	65.697	22.500	43.197	106.803
2014	65.697	16.020	49.677	57.126
2015	65.697	8.569	57.128	≅ 2
Toplam	197.091	47.089	150.002	

----- 31.12.2013 ----- 120. ALICILAR HESABI 220. ALICILAR HESABI 124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 224. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 254. TAŞITLAR 642. FAİZ GELİRLERİ - Finansal kiralama işlemlerinin kaydı. ----- / -----	65.697 131.394	22.500 24.589 125.001 25.001
-----31.12. 2013 ----- 124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 224. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 642. FAİZ GELİRLERİ 124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ - Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması. ----- / -----	22.500 16.020	22.500 16.020
----- 31.12. 2013 ----- 102. BANKALAR 120. ALICILAR HESABI 391 HESAPLANAN KDV - İlk kiranın tahsili kaydı. ----- / -----	77.522	65.697 11.825

----- 31.12. 2013 ----- 120. ALICILAR HESABI 220. ALICILAR HESABI - Dönemsel sınıflama kaydı. ----- / -----	65.697	65.697
-----31.12. 2014 ----- 124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 224. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 642. FAİZ GELİRLERİ 124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ - Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması. ----- / -----	16.020 8.569	16.020 8.569
----- 31.12. 2014 ----- 102. BANKALAR 120. ALICILAR HESABI 391 HESAPLANAN KDV - İlk kiranın tahsili kaydı. ----- / -----	77.522	65.697 11.825
----- 31.12. 2014 ----- 12X. FİNANSAL KİRALAMADAN ALACAKLAR 220. ALICILAR HESABI - Dönemsel sınıflama kaydı. ----- / -----	65.697	65.697
-----31.12. 2015 ----- 124. KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ 642. FAİZ GELİRLERİ 642.1 Finansal Kiralama Faiz Gelirleri - Faiz gideri ve ilgili hesapların yeniden sınıflaması. ----- / -----	8.569	8.569
----- 31.12. 2015 ----- 102. BANKALAR 120. ALICILAR HESABI 391 HESAPLANAN KDV - İlk kiranın tahsili kaydı. ----- / -----	77.522	65.697 11.825

5. SONUÇ

Daha önceleri ülkemizde vergi uygulamalarında finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi konusunda bazı belirsizlikler mevcuttu. Diğer bir ifadeyle, 01.07.2003 tarihinden önce finansal kiralama işlemlerinde farklı muhasebe uygulamaları varken, 24.04.2003 tarihinde 25088 nolu Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4842 sayılı VUK kanununun mukerrer 290. maddesinden sonra söz konusu işlemler şirketler tarafından farklı muhasebe uygulamaları yapılmaya başlanmıştır. 4842 sayılı kanundan önce finansal kiralama konusu varlık kiraya veren tarafından aktifleştirilmekte ve kiralayan tarafından amortisman ayrılmaktaydı. Bu kanunla kiraya veren kiralama konusu varlığı finansal tablolarında bir maddi varlık olarak izleme hakkını kaybetmiştir. Ayrıca finansal kiralama ile diğer kiralama işlemleri birbirinden ayrılmış finansal kiralama için kira konusu varlığa sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile faydaların kiracıya bırakıldığı kiralamalar olarak tanımlanmıştır. Yani kiralanın varlığın 26 Maddi olmayan Duran Varlıklarda (260. Haklar Hesabı) izlenmesi gerekmektedir. Ancak TMS- 17'ye göre kiralama konusu varlığın kiracı tarafından varlık olarak (25. Maddi Duran Varlık) izlenmesi gerekmektedir. TMS 17 düzenlemeleri ile vergi uygulamaları arasındaki uyumsuzlukların bir kısmı giderilmeye çalışılmıştır. Öte yandan, kiralama işlemlerinin faaliyet ve finansal olarak sınıflandırılmasından kaynaklanan farklı muhasebe uygulamaları, finansal tabloların şeffaf ve güvenilir bir şekilde hazırlanmasını engellemektedir. Bu sorunu gidermek için UFRS 16 Kiralama Standardı, 1 Ocak 2019 ve sonrasında başlayan yıllık hesap dönemleri için geçerli olmak üzere, 13 Ocak 2016'da yayımlanmıştır.

Bu çalışmada; TMS 17, VUK ve güncel gelişmelerle birlikte finansal kiralamaya işlemleri hakkında teorik bilgiler verilmiştir. Daha sonra ise finansal kiralama işlemlerinin TMS 17 ile VUK'a göre muhasebe

uygulamalarının kiracı ve kiralayan açısından benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konulmuştur. Çalışmanın örnek uygulamasında görüleceği üzere finansal kiralama işlemlerinin muhasebe uygulamalarında kiracının kira konusu varlıkları TMS 17'ye göre maddi duran varlıklarda göstermesi gerektiği, VUK'a göre ise maddi olmayan duran varlıklarda gösterildiği tespit edilmiştir. Ancak finansal kiralama işlemlerinde kiracının kira konusu varlıkları maddi olmayan duran varlıklarda gösterilmesi TMS 17 ile muhasebe ilkelerinden özün önceliği temel kavramına ters düşmektedir. Ayrıca finansal kiralama konusu varlığın kiracı tarafından kayda alınmasında, varlığın maddi duran varlık olması ve sahipliğinin veya kullanım hakkının kiracıda bulunması nedeniyle söz konusu varlıkların 25 Maddi Duran Varlıklar içerisinde gösterilmesi daha uygun olacaktır. Kiracının finansal kiralama kaynaklanan borçları bilançosunun pasifinde bir mali borç olarak; faiz giderlerini ise kısa vadeli yabancı kaynaklar grubundaki 302 Ertelemiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri hesabında, uzun vadeli olan kısmını ise uzun vadeli yabancı kaynaklar grubundaki 402 Ertelemiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri hesabında göstermelidir. Kiraya veren ise finansal kiralama konusu varlığı TMS 17 ve VUK'a göre 25 Maddi Duran Varlıklar grubundaki göstermelidir. TMS 17 ve VUK'a göre kiraya veren finansal kiralama alacağıyla ilgili faiz gelirini 124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri ve uzun vadeli olan bölümünü de 224 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri hesabında göstermelidir.

Çalışmada, finansal kiralama konusunda literatürde yapılmış çalışmalardan farklı olacak şekilde, finansal kiralama işlemlerinin uzun vadede muhasebe kayıtlarının nasıl yapılması gerektiği gösterilmiştir. Ayrıca söz konusu çalışmalar incelendiğinde örnek uygulamalarda hemen hemen tüm muhasebe kayıtların veya hesapların aynı olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada ise, finansal kiralama işlemlerinin muhasebe uygulamaları eleştirel gözle yeniden gözden geçirilmiştir. Son olarak çalışmada kiralama işlemleri konusunda 1 Ocak 2019'dan sonra geçerli olacak olan UFRS 16 standardı da incelenmiştir. Bu sayede konuyla ilgilenen taraflara faydalı bilgi sunduğu, konuyla ilgi yapılmış çalışmalardan amaç olarak ayrıştığı ve böylece literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir. Sonraki çalışmalarda, kiralama işlemleri konusunda 2019 yılında uygulamaya geçecek olan UFRS 16 standardı teorik ve uygulamalı örneklerle incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Alagöz, Ali ve Eren Tevfik (2010), "Satış ve Geri Kiralama İşleminin TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı ve Yürürlükteki Mevzuat Çerçevesinde Değerlendirilmesi", Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 3(2).
- Altıntaş, A. Taylan (2004), "Son Düzenlemeler Çerçevesinde Kiraya Veren ve Kiracı Açısından Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi", Mali Çözüm Dergisi, 66 (1).
- ATAKAN, T. ve İ. Gökbulut. (2006). "Türkiye'de Yapılan Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Eski ve Yeni Düzenlemelerin Muhasebe Açısından Karşılaştırılmalı İncelenmesi ve Uygulamaya Yönelik Örneklenmesi," Mali Çözüm Dergisi, 78 (2), 58-79.
- Bozkurt, İbrahim (2013), Türkiye Muhasebe Standartları, Adalet Yayın Evi, Ankara.
- Doyrangöl, Nuran Comert (2003), "Son Düzenlemelere Göre Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi", Mali Çözüm Dergisi, 64 (12), 8.
- Ekinci, H., (2008), "Finansal Kiralama Şirketlerinde Yeni Muhasebe Düzeni", Vergi Raporu, Sayı:106, ss. 7-11.
- Erol, A., Yıldırım, E. Ve Toroslu, V., (2011), "Tüm Yönleriyle Finansal Kiralama", Yaklaşım Yayıncılık, Ankara.
- Gökgöz, A., (2013), "Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 35.
- Gönen, S. ve Akça, N. (2014), Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS-17 Kiralama İşlemleri Standardı ve Vergi Usul Kanunu Açısından Muhasebeleştirilmesi. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 1(16), 71-94.
- Karadeniz, Salim (2007), "Kiracı Açısından Finansal Kiralama İşlemleri." Yaklaşım, 169 (2), 39-44
- Kırloğlu, H. ve Öztas, S. (2015), "Türkiye'de Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi", Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies, 1(2), 1-21.
- Köksal, A. G. ve Beller, B. (2013), "Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS 17, Vergi Mevzuatı, BDDK Tebliği Açısından İncelenmesi ve Muhasebe Uygulamaları", Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6(2).

Mollaoğulları, Batuhan Fatih (2011), Finansal Kiralama İşlemlerinin Tek Düzen Muhasebe Sistemine ve Türk Muhasebe Standartlarına Göre Düzenlemelerinin Uygulamalı Karşılaştırılması, T.C. Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa.

Öztaş, S. ve Emel B. (2014), "Türkiye’de Faaliyet Kiralaması (Operasyonel Leasing)", Kırklareli Üniversitesi İİBF Dergisi, 3 (1), 64-75.

Sarıgül, Suat ve Coşkun Çekiciler (2008), "Finansal Kiralama Tanımı, İşlemlerin Değerlemesi ve Muhasebeleştirilmesi", Vergi Raporu, 16(111), 127-142.

Sayar, A., ve Karataş, M. (2017), "Muhasebe ve Denetim Alanında Yaşanan Son Gelişmeler İle muhasebe Mesleğinde Yeni Trendler", Mali Çözüm Dergisi, 27 (139), 13-25.

Serçemeli, M. ve Öztürk, M. (2016), "Yeni Finansal Raporlama Standardı IFRS 16 Kiralama İşlemlerinin Getirdiği Değişimler Üzerine Bir Değerlendirme", Mali Çözüm Dergisi, 26 (31), 31-50.

Tuğlu, A. ve Atila, Ö., (2007), Finansal Kiralama İşlemleri, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara.

Ufuk, M. T. (2010), "Finansal Kiralama Sözleşmesinden Doğan Alacakların Değerlemesi", Yaklaşım Dergisi, 18(206), 91-94.

Yakut, M. E. (2016), "Finansal Kiralama İşlemlerinin Türkiye Muhasebe Standardı 17 Kiralama İşlemleri Ve Vergi Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesi", Muhasebe ve Denetim Dünyası Dergisi, 1(2), 95-120.